

V Bruselu dne 23.7.2014
COM(2014) 489 final

ZPRÁVA KOMISE

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉ
CENTRÁLNÍ BANCE, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU
VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Čtrnáctá zpráva o praktických přípravách na budoucí rozšíření eurozóny

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉ
CENTRÁLNÍ BANCE, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU
VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Čtrnáctá zpráva o praktických přípravách na budoucí rozšíření eurozóny

1. Úvod

Od 1. ledna 2014, kdy Lotyšsko přijalo euro, se eurozóna skládá z 18 členských států EU. V návaznosti na rozhodnutí Rady ze dne 23. července 2014, jež dospělo k závěru, že Litva splňuje nezbytné podmínky pro přijetí eura, bude mít eurozóna od 1. ledna 2015 členů 19.

Litva má necelých šest měsíců na to, aby dokončila přípravy na tento přechod. Tato zpráva posuzuje stav praktických příprav na zavedení eura a hodnotí pokrok při přípravě komunikační kampaně týkající se přechodu na jednotnou měnu, jehož bylo dosaženo do poloviny června 2014. Podává také stručný přehled výsledků nejnovějšího průzkumu veřejného mínění, který zjišťoval názory veřejnosti na euro.

2. SOUČASNÝ STAV PŘÍPRAV NA ZAVEDENÍ EURA V LITVĚ

Litva bude sedmou zemí ze skupiny členských států, jež k EU přistoupily v roce 2004, která přijme jednotnou měnu. Původní cílové datum Litvy 1. ledna 2007 uvedené v národním plánu na přijetí eura ze dne 27. září 2005 muselo být přehodnoceno na základě závěru, k němuž dne 16. května 2006 došla Komise ve své konvergenční zprávě o Litvě z roku 2006¹, totiž že v té době by status Litvy jako členského státu, na který se vztahuje výjimka, neměl být měněn. Cílové datum 1. ledna 2015 („den zavedení eura“) stanovila litevská vláda v novém národním plánu přechodu na euro², který byl vládou schválen dne 26. června 2013 a pozměněn v prosinci 2013 a červnu 2014. Národní plán přechodu na euro je doplněn akčním plánem pro provádění národního plánu přechodu na euro³, který byl přijat dne 4. prosince 2013.

2.1. Organizace přechodu, úpravy právního systému a přípravy veřejného sektoru

Přípravy na přechod na euro probíhají na třech úrovních (strategické, koordinační a odborné). Strategické otázky řeší Komise pro koordinaci přijetí eura v Litevské republice, kterou tvoří předseda vlády (ve funkci předsedy), ministr financí a předseda představenstva Litevské banky. Strategická rozhodnutí Komise o praktických přípravách provádí pracovní skupina pro koordinaci opatření na zavedení eura, které předsedá ministr financí. Přípravné práce v konkrétní oblastech se provádějí v šesti pracovních skupinách, které zahrnují zástupce různých institucí a orgánů. Podobně jako sousední pobaltské země, Lotyšsko a Estonsko, ani Litva nejmenovala zvláštního „pana Euro“, tj. osobnost, která by byla pro média hlavní kontaktní osobou pro veškeré otázky týkající se přechodu a ztělesňovala by proces přechodu pro veřejnost. Dne 6. května 2014 byla spuštěna bezplatná informační linka o euru.

¹ K dispozici na adrese http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication_summary467_en.htm.

² K dispozici na adrese <http://www.lb.lt/preparation>.

³ K dispozici na adrese <http://www.lb.lt/preparation>.

Dne 17. dubna 2014 přijal litevský parlament (Seimas) „zákon o přijetí eura v Litevské republice“, který obsahuje ustanovení o důležitých otázkách týkajících se přípravy a provádění přechodu (například ustanovení o zásadě kontinuity smluv, výměně hotovostního oběživa a stažení litevských litů, přepočtu částek vyjádřených v litech na euro a bezhotovostních platbách). Kromě toho vzniknou právní předpisy pro řešení konkrétních otázek spojených s přechodem na euro (např. o dvojitým uvádění cen). Národní plán přechodu na euro a akční plán pro provádění národního plánu přechodu na euro stanoví postupy a harmonogramy pro přípravu těchto právních předpisů i pro změnu stávajících právních předpisů v nadcházejících měsících.

Pracovníci litevských státních orgánů dosud nebyli systematicky vyškoleni ani jim nebyly poskytnuty informační materiály týkající se přechodu na euro a jeho praktických důsledků pro zaměstnance. Tento postup by se měl přehodnotit, neboť informovaný personál může lépe přispívat k vnitřním i vnějším přípravám na přijetí eura a mohl by plnit vítanou multiplikační funkci.

V kontextu zvýšeného bezpečnostního rizika v souvislosti s velkým objemem hotovosti v oběhu v období přechodu na euro byl vypracován bezpečnostní akční plán, který stanoví opatření ke zvýšení bezpečnosti přepravy hotovosti specializovanými společnostmi během tohoto procesu. V tomto ohledu je důležitým aspektem interoperabilita pohotovostních plánů veřejných institucí, které se na přechodu podílejí.

Přípravy veřejného sektoru na zavedení eura jsou v plném proudu. Vzhledem k tomu, že nebyl jmenován žádný zvláštní „pan Euro“, který by se stal mluvčím a tváří přechodu na euro, ale tuto odpovědnost sdílí několik institucí a osob, je obzvláště důležité zajistit, aby se dotazy veřejnosti a tisku rychle dostaly na to správné místo. Navíc je třeba zajistit, aby koordinátor či koordinátoři přechodu byli kolem 1. ledna 2015 neustále k dispozici, a bylo tak možné rychle reagovat na případné problémy.

2.2. Přípravy finančního a bankovního sektoru

Litva má v úmyslu použít při přechodu na euro scénář „velkého třesku“⁴ s obdobím dvojitou oběživa v délce 15 kalendářních dní.

Objem litové hotovosti v oběhu se v posledních letech značně zvýšil. V současnosti je v oběhu 90 milionů litových bankovek. Z oběhu bude třeba stáhnout více než jednu miliardu mincí denominovaných v litech a centech. Stejně jako v sousedním Lotyšsku a na rozdíl od Estonska jsou Litevci zvyklí platit spíše v hotovosti než elektronicky.

Euromince s litevskou národní stranou vyrazí Litevská mincovna ve Vilniusu. Na národních stranách 370 milionů euromincí všech hodnot bude zobrazen Vytis, rytíř ve zbroji sedící na koni, který je rovněž součástí litevského státního znaku. Návrh byl vybrán na základě průzkumu veřejného mínění v roce 2004. Eurobankovky budou zapůjčeny ze zásob Euro systému uložených v Deutsche Bundesbank. Litevská banka si pro účely přechodu na euro objednala 132 milionů eurobankovek různých nominálních hodnot. Přestože podle průzkumu, který Komise provedla ve členských státech, které nedávno přistoupily k EU⁵, šest z deseti Litevců již eurobankovky nebo euromince používalo, bude pro informování zbývajících

⁴ Eurobankovky a euromince budou zavedeny téhož dne, kdy se euro stane měnou Litvy. Scénář velkého třesku byl použit ve všech členských státech, které do eurozóny vstoupily po roce 2002.

⁵ Viz bleskový průzkum Eurobarometr 400 provedený na místě ve dnech 22.–24. dubna 2014, k dispozici na adrese http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/communication/polls/index_en.htm.

části obyvatelstva důležité seznámit občany se strukturou a bezpečnostními prvky eurohotovosti.

Začátek předzásobení úvěrových institucí euromincemi je naplánován na 1. října 2014 a předzásobení eurobankovkami pak bude probíhat od 1. listopadu 2014. Druhotné předzásobení bankovkami a mincemi pro velké klienty obchodních bank bude zahájeno 1. prosince 2014. Banky dosud nepředložily své odhady objemu eurohotovosti, kterou budou požadovat. Podle prvního hrubého odhadu bude pro předzásobení poskytnuta eurohotovost v celkové hodnotě 3,36 miliardy EUR (asi 91,6 milionu eurobankovek a 248 milionů euromincí). Počet dostupných vozidel na přepravu hotovosti se v současnosti ověřuje a bude v případě potřeby upraven s ohledem na místo a rotační kapacitu, jakož i možnost využít služeb přepravy hotovosti ze sousedních zemí.

Široká veřejnost bude mít možnost zakoupit počáteční sady euromincí od 1. prosince 2014. Plánuje se vydání 900 000 sad euromincí pro občany obsahujících 11,59 EUR. Aby se zabránilo jejich hromadění a usnadnilo rovnoměrné rozdělení počátečních sad, může si každá osoba zakoupit nejvýše pět sad najednou. Počáteční sady euromincí pro občany se budou prodávat ve třech pobočkách Litevské banky, v 345 bankovních pobočkách a na 330 poštovních úřadech. S ohledem na zkušenosti z posledních přechodů na euro se neočekává, že by si všech 1,3 milionu litevských domácností sadu pořídilo. Ke dni zavedení eura budou k dispozici zvláštní sady pro sběratele (celkem 42 000 sad). Maloobchodníkům se podle plánů budou poskytovat počáteční sady o dvou velikostech: 60 000 sad obsahujících 111 EUR a 50 000 sad obsahujících 200 EUR (celkem 110 000 sad). Komise vítá skutečnost, že maloobchodníci si mohou vybrat mezi různými velikostmi počátečních sad. Doporučuje se však, aby se znovu přezkoumalo, zda plánovaný počet maloobchodních sad pokryje předběžnou poptávku u bank.

Aby nebylo období dvojího oběživa tak náročné, bude velmi důležité postupně snižovat objem litové hotovosti, zejména mincí v oběhu přede dnem zavedení eura. Banky se dohodly, že v listopadu a prosinci 2014 budou provádět zvláštní kampaně vybízející zákazníky, aby ukládali litové mince na bankovní účty. Doporučuje se doplnit toto opatření konkrétními pobídkami, proč se zbavit (nastřádané) hotovosti. Oproti běžné praxi v Litvě by například banky v posledních čtyřech až šesti týdnech roku neměly účtovat poplatky za vklad hotovosti na bankovní účet na pobočce nebo by tyto poplatky měly snížit. Vkládání hotovosti (bankovek) bez poplatku je dosud možné pouze v bankomatech umožňujících hotovostní vklady a automatech pro příjem bankovek (bunch note acceptors, BNA) (241 bankomatů/automatů z celkového počtu 1 239). Tyto bankomaty a automaty budou nadále přijímat litovou hotovost i po dni zavedení eura, kdy budou bankomaty vydávat pouze eurobankovky. Kromě toho by Litevská banka během posledních měsíců přede dnem zavedení eura měla nabízet neomezené služby výměny mincí.

Všechny bankovní pobočky budou poskytovat neomezené služby výměny hotovosti bez poplatku po dobu šesti měsíců po dni zavedení eura. Litovou hotovost do výše 1 000 EUR bude do 60 dnů po přijetí eura bezplatně vyměňovat také 330 poštovních úřadů. Zákazníci si rovněž budou moci vyměnit litovou hotovost v úvěrových družstvech. Seznam poboček úvěrových družstev, jež budou poskytovat služby výměny hotovosti, oznámí Litevská banka. Výměnu velkých částek (v bankovních pobočkách 15 000 LTL, pro poštovní úřady může Litevská pošta stanovit jiný limit) je třeba písemně oznámit tři dny předem. Od července 2015 budou neomezené služby výměny hotovosti bez poplatku nadále poskytovány ve 120 bankovních pobočkách, a to po dobu dalších šesti měsíců. Litevská banka bude na euro směňovat neomezené množství litů, a to po neomezenou dobu a bez poplatku. Obchodní

banky a Litevská pošta posílí svá zařízení na skladování hotovosti, neboť během období přechodu bude třeba manipulovat s mimořádně velkými objemy hotovosti.

Všech 1 193 bankomatů v Litvě bude již v časných ranních hodinách dne 1. ledna 2015 vydávat eurobankovky.

Ode dne zavedení eura se hotovost bude muset vracet v zásadě výlučně v eurech. To bude náročné zejména pro maloobchodníky. V této souvislosti Litevská banka ve svých pokynech pro výměnu hotovostního oběživa přijatých v březnu 2014 doporučuje, aby banky při posuzování svých potřeb pro předzásobení zohlednily zvýšenou potřebu bankovek menších nominálních hodnot během prvních dnů po přechodu na euro. Doporučení pro správu hotovosti v podnicích vydané Litevskou bankou a ministerstvem financí v dubnu 2014 rovněž zdůrazňuje, že by podniky měly mít k dispozici dostatek eurobankovek malých nominálních hodnot a euromincí všech hodnot pro vrácení hotovosti.

Zásadní význam bude mít snížení objemu bankovek vysokých nominálních hodnot (v litech i eurech) ke konci roku 2014. Je potěšující, že obchodní banky v nejrušnějším období přechodu na euro hodlají bankovky vysokých nominálních hodnot pokud možno nevydávat. Zejména banky nebudou zásobovat bankomaty bankovkami v nominální hodnotě vyšší než 50 EUR. Dále by bylo vhodné vybízet podniky i spotřebitele, aby během prvních dnů po zavedení eura častěji využívali elektronické platby. Úprava platebních terminálů u obchodníků se plánuje na prosinec 2014 tak, aby dne 1. ledna 2015 okamžitě přešly na euro.

V bankovním sektoru Litvy působí 414 bankovních poboček, z čehož 345 poskytuje pokladní služby. Některé banky hodlají ve svých pobočkách posílit personál provádějící hotovostní operace. Na pobočkách budou upraveny kapacity pro přepočítávání a skladování hotovosti. Vzhledem k tomu, že běžná otevírací doba bankovních poboček v Litvě je poměrně dlouhá, prodlužování otevírací doby během přechodu na euro se nepředpokládá. Dosud nebylo rozhodnuto, zda budou bankovní pobočky a pošty otevřeny 1. ledna 2015, kdy je státní svátek. Podle pokynů Litevské banky pro výměnu hotovostního oběživa by bankovní pobočky měly být v prvních dnech po zavedení eura otevřené. Komise důrazně doporučuje, aby většina poboček a pošt otevřela v den zavedení eura alespoň odpoledne. Kromě toho by banky měly přijmout další opatření, aby se zabránilo dlouhým frontám (otevření zvláštních přepážek pro podnikatele během období přechodu, zvýšení počtu přepážek atd.).

Speciální školení pracovníků bank týkající se přechodu na euro budou probíhat od září 2014. Úpravy IT systémů bank jsou plánovány na červenec 2014. Na účty obchodních bank u Litevské banky budou prostředky připsány téhož dne, kdy budou vloženy mince, přičemž opravy se provedou po přepočítání mincí. Doporučuje se, aby banky přijaly stejný přístup u firemních zákazníků, pro něž je důležité rychlé připsání hotovosti (např. provozovatelů prodejních automatů).

Přípravy finančního a bankovního sektoru se zdají být celkově na dobré cestě. Pro usnadnění hladkého přechodu by se objem litové hotovosti v oběhu měl výrazně snížit již přede dnem zavedení eura. Doporučuje se využít konkrétní pobídky, aby zákazníci bank odevzdali (nastrádanou) hotovost, jako např. zrušení nebo snížení bankovních poplatků za vložení hotovosti na bankovní účet.

Je velice důležité, aby byly od 1. ledna 2015 pro výběry v eurech k dispozici všechny bankomaty. Bankomaty, které z technických důvodů nelze včas připravit, by měly být vyřazeny z provozu. Bankomaty by se v období přechodu neměly zásobovat bankovkami o hodnotě vyšší než 50 EUR a banky by neměly na přepážkách vydávat bankovky s vysokou nominální hodnotou.

Bylo by vhodné vybízet podniky i spotřebitele, aby během prvních dnů po zavedení eura častěji využívali elektronické platby.

Důrazně se doporučuje, aby většina poboček a pošt otevřela 1. ledna 2015 alespoň odpoledne. Kromě toho by banky měly přijmout další opatření, aby se zabránilo dlouhým frontám, například zvýšit počet přepážek.

2.3. Předcházení podvodným praktikám a nesprávnému vnímání vývoje cen ze strany občanů

Období dvojího uvádění cen v litech i eurech začne 23. srpna 2014. Dvojí uvádění cen bude pokračovat nejméně 6 měsíců po přijetí eura. S ohledem na zkušenosti získané v předchozích případech přechodu na euro se doporučuje dvojí uvádění cen ukončit 1. ledna 2016 a toto datum ukončení jasně sdělit veřejnosti, aby mohla v plné míře využít období dvojího uvádění cen a naučila se rozlišovat nové cenové relace. Díky tomu si občané snadněji přivyknou na novou měnu.

Podrobnosti dvojího uvádění cen jsou stanoveny v pokynech ministerstva hospodářství pro označování cen zboží a služeb v období dvojího uvádění cen ze dne 1. dubna 2014.

Po dva měsíce před začátkem období dvojího uvádění cen se budou sledovat a pravidelně zveřejňovat průměrné maloobchodní ceny 40 druhů zboží a služeb. Od začátku období dvojího označování do poloviny roku 2015 se budou sledovat průměrné maloobchodní ceny 100 druhů zboží a služeb, které byly určeny během kampaně s účastí veřejnosti, a statistické informace se budou pravidelně zveřejňovat na oficiálním statistickém internetovém portálu. Mezi sledované služby budou patřit ty, u kterých je na základě zkušeností z předchozích přechodů na euro největší pravděpodobnost zvýšení cen v důsledku zavedení eura, jako například kadeřnictví, restaurace a kavárny nebo autoopravny. Vzhledem k tomu, že nárůst cen v souvislosti se zavedením eura je jednou z hlavních obav litevských občanů, bude velice důležité, aby byly informace o vývoji cen po zavedení eura zveřejněny již na začátku ledna 2015.

Litevské ministerstvo hospodářství vypracovalo „memorandum o řádných obchodních praktikách po zavedení eura“. Podobně jako u úspěšných dobrovolných iniciativ v předchozích případech přechodu na euro se podniky (např. maloobchodníci, finanční instituce, internetové obchody) podepsáním memoranda zaváží zejména k tomu, že nevyužijí přijetí eura jako záminku pro zvýšení ceny zboží a služeb, budou používat oficiální směnný kurz a pravidla zaokrouhlování a uvádět ceny jasně a srozumitelně v obou měnách (v litech

i eurech) a nebudou spotřebitele uvádět v omyl. Účastníci budou oprávněni používat zvláštní logo prokazující, že memorandum podepsali.

Výzva k účasti byla vyhlášena 1. května 2014. Zahájení kampaně je naplánováno na 1. srpna 2014, tj. ještě před začátkem období dvojího označování cen. Litevské orgány usilují o zapojení co největšího počtu účastníků. Během dubna a května 2014 se v různých litevských regionech konalo 100 seminářů, které o kampani informovaly podniky, představitele ovlivňující veřejné mínění i širokou veřejnost. Plánuje se oslovení podnikatelů na místní úrovni prostřednictvím vedoucích představitelů komunit. Litevské orgány plánují semináře ve všech obcích v Litvě. Zahájení kampaně budou doprovázet další komunikační činnosti, například videoklipy, plakáty, letáky, projekty pro školy a obce, „Eurobus“ atd. Místní orgány by měly být povzbuzovány k zapojení dobrovolníků, jako jsou nevládní organizace a studenti, kteří by se mohli přímo obracet na jednotlivé podniky. Pokud jde o účast na memorandu, doporučuje se věnovat zvláštní pozornost zapojení poskytovatelů služeb, u kterých je na základě zkušeností z předchozích přechodů na euro největší pravděpodobnost zvyšování cen v souvislosti s přijetím eura. Jejich blízkost spotřebitelům je důležitým faktorem, který určuje celkové vnímání inflace.

Sledování souladu s požadavky na uvádění a přepočtení cen (např. pravidel pro zaokrouhlování) a správného provádění memoranda bude koordinovat státní úřad pro ochranu práv spotřebitelů a zapojí se do něj různé instituce, jako je státní potravinářská a veterinární správa a státní inspekce nepotravinářských výrobků. Zhruba 330 inspektorů bude provádět intenzivní kontroly na prodejních místech. Porušení lze trestat výstrahou (první porušení fyzickou osobou) nebo pokutou (opakovaná porušení fyzickou osobou nebo jakékoli porušení osobou právnickou). Účastníci, kteří nebudou náležitě provádět memorandum, ztratí právo používat jeho logo. V případě neodůvodněného zvýšení cen nebo jiného zneužívání přijetí eura budou uvedeni na černé listině, která bude veřejně přístupná na internetových stránkách věnovaných přechodu na euro (<http://www.euro.lt/>).

Veřejnosti bude vybízena k tomu, aby ověřovala, zda jsou ceny v litech a eurech uváděny správně a přepočítány na základě oficiálního přepočítacího koeficientu stanoveného Radou Evropské unie dne 23. července 2014. Spotřebitelé budou moci podávat stížnosti telefonicky nebo elektronickou poštou. Aby se předešlo nesprávnému vnímání vývoje cen ze strany občanů a dosáhlo se odrazujícího účinku, zjištěné nesrovnalosti by měly být řešeny rychle. Podezřelá zvýšení cen zjištěná inspektory nebo oznámená spotřebiteli by měla být řádně vyšetřena a nápravná opatření by měla být přijata co nejrychleji, nejlépe do 48 hodin.

Ačkoli budování pevného rámce pro předcházení podvodným praktikám a nesprávnému vnímání vývoje cen ze strany občanů značně pokročilo, stále je třeba v této oblasti vyvinout jisté úsilí. Informace o vývoji cen po zavedení eura by měly být zveřejněny již na začátku ledna 2015.

Litevské orgány by měly vynaložit veškeré úsilí, aby dosáhly nejvyšší možné míry účasti na memorandu o řádných obchodních praktikách po zavedení eura. Plánovaný decentralizovaný přístup by měl být doplněn o zapojení dobrovolníků, jako jsou nevládní organizace a studenti, kteří by se přímo obraceli na jednotlivé podniky. Pokud jde o účast na memorandu, doporučuje se věnovat zvláštní pozornost zapojení poskytovatelů služeb, u kterých je největší pravděpodobnost zvyšování cen v souvislosti s přijetím eura (místní podnikatelé, jako například kadeřnictví, restaurace a kavárny nebo autoopravny).

Nápravná opatření vůči podnikům, které nesplňují požadavky označování a přepočten cen (např. pravidla pro zaokrouhlování) nebo které náležitě neuplatňují memorandum o řádných obchodních praktikách po zavedení eura, by měla být prováděna okamžitě tak, aby konečné rozhodnutí padlo nejpozději do 48 hodin.

2.4. Přípravy na zavedení eura ve venkovských oblastech a přípravy podniků

Stejně jako sousední Estonsko a Lotyšsko má i Litva ve srovnání s průměrem EU poměrně nízkou hustotu obyvatelstva⁶. Země se skládá z 10 okresů a 60 obcí. Vzhledem k tomu, že Litevci jsou zvyklí platit spíše v hotovosti, bude pro hladký přechod zásadní důkladné naplánování a příprava přechodu na euro zvláště ve venkovských oblastech. Ve všech oblastech musí být k dispozici kapacity pro výměnu litů za euro a odběr starší hotovosti. V této souvislosti litevské orgány vypracovaly kontrolní seznam opatření týkajících se zavedení eura, který má usnadnit sledování situace na úrovni obcí. Kontrolní seznam bude doplněn seznamem kontaktních míst v každé obci. Cílem je pravidelně a strukturovaně sledovat provádění činností uvedených v kontrolním seznamu. Kromě médií a internetu budou v odlehlých oblastech často sloužit jako jediný poskytovatel informací místní úřady. Proto by měly být důkladně připraveny a vyškoleny.

Do příprav by měly být aktivně zapojeny místní pobočky spotřebitelských organizací, agentur a různých nevládních organizací, aby se posílila odpovědnost za přijetí eura na místní úrovni.

Služby výměny hotovosti bude nabízet nejen Litevská banka a obchodní banky (345 poboček), ale také 330 poštovních úřadů a 22 úvěrových družstev (viz oddíl 2.2 výše). Pokrytí venkovských oblastí bankovními pobočkami, bankomaty mimo banky, poštovními úřady a úvěrovými družstvy je od začátku roku 2014 pečlivě sledováno. Malé poštovní úřady s omezenou skladovací kapacitou, které obvykle neposkytují hotovostní služby, budou podpořeny „mobilními týmy“ pracovníků.

Maloobchodní prodejci, a zejména velké řetězce supermarketů, budou při přechodu hrát významnou roli jako „faktické směnárny“. Velké řetězce supermarketů v Litvě působí rovněž v Estonsku a/nebo Lotyšsku, a mají tedy již s problematikou přechodu na euro zkušenosti. Většina přípravných činností bude zahájena až poté, co Rada přijme rozhodnutí o tom, že Litva splňuje nezbytné podmínky pro přijetí eura. Bude nezbytné zajistit, aby byly všechny podniky, včetně těch, které nebudou aktivně vyhledávat informace, v čase zbývajícím do zavedení eura řádně připraveny.

V březnu 2014 byl zahájen systém „školení školitelů“, který vypracovala Litevská banka a který informuje pracovníky manipulující s hotovostí o jednotné měně, a zejména o bezpečnostních prvcích eurohotovosti. Do konce května proběhlo 27 školení, jichž se zúčastnilo 735 pracovníků manipulujících s hotovostí. Litevské orgány hodlají do prosince 2014 vyškolit zhruba 1 000 školitelů z různých odvětví.

Podle zákona o přijetí eura v Litevské republice budou muset prodejní automaty přijímat platby v eurech již ode dne zavedení eura.

Je důležité přípravy místních orgánů na přechod řídit a pravidelně sledovat, aby se zajistila realizace všech nezbytných úprav. Pracovníci Litevské pošty by měli být pro svou novou roli během přechodu na euro řádně vyškoleni. Odpovědnost za přijetí eura

⁶ V roce 2012 mělo Lotyšsko 47,7 obyvatel na km², kdežto průměr EU se odhaduje na 116,3 (zdroj: Eurostat).

na místní úrovni by se posílila zapojením místních poboček spotřebitelských organizací, agentur a různých nevládních organizací. Přípravy podniků by se měly urychlit a měly by být podporovány a sledovány příslušnými orgány. Zvláštní pozornost je potřeba věnovat malým a středním podnikům.

2.5. Komunikace týkající se eura

Obecným cílem komunikační strategie přechodu na euro je zajistit, aby obyvatelé Litvy byli jasně, objektivně, přesně, včas a náležitě informováni o dopadech a praktických změnách spojených s přechodem z litu na euro. Odhaduje se, že nejméně 80 %⁷ obyvatel se díky provádění komunikační strategie bude cítit dostatečně informováno o otázkách přijetí eura. Kampaň má rovněž za cíl zvýšit informovanost veřejnosti o přijetí eura tím, že vysvětluje přínos a význam přistoupení Litvy a reaguje na obavy a nejistotu občanů. Komunikační kampaň proto bude důležitou podmínkou pro úspěšný přechod na euro. Evropská komise bere na vědomí značný pokrok v provádění komunikačních činností během prvního pololetí roku 2014 a vítá ujištění litevských orgánů, že budou věnovat pozornost informačním potřebám zranitelných skupin. Komise rovněž vítá přístup, který spočívá v organizaci seminářů a informačních akcí zaměřených na litevskou podnikatelskou sféru, veřejné orgány a obce s cílem informovat o obecných aspektech přijetí eura a propagovat iniciativu pro poctivé ceny. Tyto akce se významným způsobem podílejí na šíření informací.

Jelikož hlavní část informační kampaně, zejména kampaň ve sdělovacích prostředcích, ještě nebyla zahájena, není zatím možné posoudit její dopad. Výsledky průzkumů veřejného mínění, včetně nedávného průzkumu Eurobarometr (bleskový průzkum EB 400), ukazují, že podpora eura v Litvě se zvyšuje (46 %, +5 procentních bodů), ačkoli se zjevně vyskytují obavy z podvodných praktik a ztráty kupní síly. Průzkumy veřejného mínění pomohou měřit úspěšnost komunikační kampaně o přechodu na euro a určit možnou potřebu úprav komunikačních kanálů nebo činností.

Litevské orgány by měly řádně zohledňovat výsledky pravidelných průzkumů veřejného mínění a případně upravit témata a hlavní informace obsažené v informační kampani tak, aby dosáhly co nejširší veřejné podpory pro zavedení eura.

U všech komunikačních činností je nutné, aby ministerstvo financí zajistilo včasné dokončení plně transparentních a nediskriminačních postupů zadávání veřejných zakázek v souladu s litevským zákonem o zadávání veřejných zakázek.

Komise hodlá v rámci dohody o partnerství podpořit realizaci komunikačních plánů jednak nepeněžními příspěvky a jednak prostřednictvím grantové dohody, a to až do výše 50 % způsobilých nákladů na společně dohodnuté činnosti/kategorie, jako jsou platy odborníků na komunikaci, mediální kampaň (v televizi, rádiu, na internetu, v tisku i venkovních prostorech), semináře a další informační akce a publikace týkající se praktických aspektů zavedení eura pro všechny domácnosti.

Evropská centrální banka se na celostátní informační kampani o euru podílí organizováním výstavy o charakteristikách eurobankovek a dalšími akcemi pro veřejnost, zajištěním publikací a poskytováním podpory pro mediální kampaň v podobě televizních spotů, reklamy v tisku a venkovních prostorách a reklamy digitální.

⁷ Podle grantové žádosti „Komunikační aktivity spojené s přijetím eura v Litvě“ předložené litevským ministerstvem financí dne 16. dubna 2013.

Hlavním zdrojem informací pro veřejnost jsou obecně známé internetové stránky věnované přechodu na euro (www.euro.lt), jejichž provoz byl zahájen již v roce 2007. Na nich bude interaktivní mapa s poštovními úřady a bankovními pobočkami, kde bude možné bezplatně vyměnit lity, a mapa podniků, které podepsaly „memorandum o řádných obchodních praktikách po zavedení eura“. Podniky budou moci memorandum podepsat on-line. Bezplatná informační linka o euru, jejíž provoz byl zahájen 6. května 2014, bude rovněž hrát důležitou úlohu při poskytování informací o politických, hospodářských i praktických aspektech přijetí eura široké veřejnosti a dalším cílovým skupinám. Aktuální informace o přípravách na přechod na euro jsou rovněž k dispozici na internetových stránkách ministerstva financí (<http://www.euro.lt/en>) a Litevské banky (<http://www.lb.lt/euro>).

3. VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ V ČLENSKÝCH STÁTECH, KTERÉ VSTOUPILY DO EU V NEDÁVNÉ DOBĚ

Od roku 2004 zadává Evropská komise průzkumy Eurobarometr (EB) v zemích, které k EU přistoupily v letech 2004, 2007 a 2013 a zatím nepřijaly euro (novější členské státy, NČS), aby mohla posoudit postoj občanů k zavedení eura a jejich znalosti o něm. Průzkum „NČS-7“ z jara 2014 (bleskový průzkum EB 400)⁸, který zahrnoval Polsko, Českou republiku, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko, Litvu a Chorvatsko, je již sedmnáctým v pořadí. Dotazování na místě v rámci tohoto průzkumu probíhalo v dubnu 2014.

Pro účely této zprávy byly výsledky nejnovějšího průzkumu Eurobarometr porovnány s výsledky předchozího zkoumání v rámci bleskového průzkumu EB 377 (provedeného na místě v dubnu 2013).

3.1. Podpora přijetí eura / vnímání důsledků

Co se týče podpory pro zavedení eura v NČS-7, ukazuje tento nejnovější průzkum jasný obrat v postupně klesajícím trendu z předchozích průzkumů. Nyní je většina obyvatel NČS-7 pro zavedení eura ve své zemi: 52 % (+7 pb) je pro, zatímco 45 % (–6 pb) je proti.

V Litvě však je relativní většina respondentů stále proti zavedení eura (48 %, –7 pb), zatímco pro je 46 % (+5 pb). Ze zjištění ovšem jasně vyplývá, že počet zastánců zavedení eura neustále roste.

Přestože polovina respondentů v NČS-7 (50 %, –4 pb) stále očekává, že zavedení eura v jejich zemi bude mít negativní důsledky, jedná se o jasné zlepšení ve srovnání s předchozími průzkumy Eurobarometr, jejichž výsledky se od roku 2011 téměř neměnily. V Litvě je výsledek ještě příznivější. Mezi litevskými občany očekává negativní důsledky 47 % (–8 pb), zatímco 41 % (+6 pb) očekává pro svou zemi důsledky pozitivní.

Z osobního pohledu očekává v NČS-7 pozitivní důsledky zavedení eura 45 % (–1 pb) respondentů. V Litvě počet osob, které osobně očekávají pozitivní důsledky, také roste, avšak méně dynamicky: dosáhl 35 % (+2 pb) oproti 44 % (–3 pb) respondentů, kteří očekávají důsledky negativní.

Co se týče možných dopadů zavedení eura na ceny, trend je pozitivní: počet respondentů v NČS-7, kteří očekávají, že euro udrží ceny stabilní, se od roku 2012 zvyšuje (24 % (+2 pb),

⁸ Bleskový průzkum Eurobarometr 400 provedený na místě ve dnech 22.–24. dubna 2014, k dispozici na adrese http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/communication/polls/index_en.htm.

v roce 2013: +13 pb). Avšak 65 % (–2 pb) obyvatel NČS-7 očekává, že ceny vzrostou. V Litvě se počet respondentů, kteří očekávají, že euro udrží stabilní ceny, od roku 2013 zvýšil o 4 procentní body na 18 %. Bez ohledu na to ovšem negativní dopad zavedení eura na ceny stále představuje pro Litevce výrazný důvod k obavám, neboť 75 % z nich očekává, že ceny budou růst (–3 pb). Obavy týkající se zneužívání zavedení eura při tvorbě cen se v rámci NČS-7 mírně snížily (71 % (–3 pb)), přičemž výsledky v Litvě odpovídají této klesající tendenci (70 % (–5 pb)).

Co se týče otázky, zda by zavedení eura znamenalo ztrátu kontroly nad hospodářskou politikou, většina respondentů (53 % (+4 pb)) v NČS-7 s tímto tvrzením nesouhlasí, což je v zásadě v souladu s výsledkem v Litvě (50 % (+2 pb)).

Nejvýznamnější očekávání, která si Litevci od přijetí eura pro Litvu vybírali z šesti nabídnutých možností (s více možnými odpověďmi), jsou, že se občané budou cítit více Evropany (51 % (+3 pb)) a že se posílí postavení Evropy ve světě (49 % (+7 pb)). Třetí v pořadí je očekávání, že euro zajistí zdravější veřejné finance (38 % (+2 pb)).

3.2. Informace o euru

V Litvě vládlo již v dubnu 2014 značné povědomí o možném zavedení eura, přičemž 82 % dotazovaných občanů očekávalo, že k tomu dojde v roce 2015.

Pokud jde o informace o euru, výsledky se v Litvě od roku 2013 značně zlepšily a dosahují nejvyšší úrovně v rámci NČS-7 (společně s Českou republikou). Celkem 50 % (+9 pb) dotazovaných občanů si připadalo informováno, z toho 42 % poměrně dobře informováno. V rámci NČS-7 se pocit informovanosti mírně zlepšil (42 %, +1 pb), zatímco 56 % (–1 pb) se informováno necítí.

Na otázku, zda by důvěřovali informacím o přechodu na euro poskytovaným určitými institucemi nebo skupinami, dotázaní občané v NČS-7 odpovídali, že nejvíce důvěřují informacím poskytovaným jejich národní centrální bankou (76 % (+1 pb)) a poté orgány EU (59 % (+3 pb)). Nejméně důvěryhodnými institucemi či skupinami jsou v tomto ohledu novináři (28 % (beze změny)) a odborové/profesionální organizace (29 % (–1 pb)). V Litvě se největší důvěře veřejnosti těší informace o přechodu na euro poskytované Litevskou bankou (65 % (+6 pb)). Následují orgány EU (62 % (+4 pb)), daňová správa (53 % (+8 pb)), litevská vláda (52 % (beze změny)) a poslední jsou novináři (28 % (+2 pb)).

V souladu s obecným trendem dotazování Litevci uváděli, že zásadní informaci, kterou má zahrnovat informační kampaň, představuje dvojí uvádění cen v obchodech (84 % (+4 pb)), dále dvojí uvádění cen na účtenkách (74 % (+4 pb)) a na výplatních páskách (63 % (+4 pb)). Zatímco celých 79 % (+3 pb) dotazovaných občanů v rámci NČS-7 se domnívá, že základní informací v kampani je znalost hodnoty jednoho eura, v Litvě tuto možnost zvolilo pouze 49 % (–2 pb) občanů, což by mohlo souviset s dlouhodobým navázáním litu na euro v režimu pevného směnného kurzu. Totéž platí pro praktické důsledky, pokud jde o mzdy a bankovní účty, které za důležitou informaci považuje 77 % (+2 pb) respondentů v rámci NČS-7, avšak pro litevské občany takový význam nemají (58 % (–1 pb)). Co se týče otázky, které prvky kampaně by považovali za podstatné, litevští občané na prvním místě uváděli televizní reklamu (72 % (+2 pb)), na druhém inzerci v tisku (57 % (beze změny)) a dále reklamu v rádiu (56 % (–1 pb)). Letáky a brožury získaly s velkým odstupem pouze 30 % (beze změny).

V Litvě je třeba zaměřit informační kampaň na informování o praktických aspektech přechodu na euro, během období přechodu zajistit správné naplňování požadavků na dvojí uvádění cen a sledovat tvorbu cen, neboť tyto otázky občany znepokojují nejvíce. Obavy občanů a skepsi vůči euru by měly rozptýlit přiměřené informace o euru a jeho zavedení. K dosažení všech skupin obyvatelstva by měly být využity veškeré stávající informační kanály.

4. CELKOVÉ ZÁVĚRY A DALŠÍ POSTUP

Praktické přípravy v Litvě probíhají celkově uspokojivě. Komise však zjistila, že v některých oblastech je nutné vyvinout větší úsilí. Litevským orgánům se zejména doporučuje, aby přijaly další opatření s cílem omezit litovou hotovost v oběhu již přede dnem zavedení eura. Vzhledem k tomu, že jednu z hlavních obav litevských občanů představuje nárůst cen spojený s eurem, měla by být výrazně posílena opatření určená k předcházení podvodným praktikám a nesprávnému vnímání vývoje cen ze strany občanů. Informace o vývoji cen po zavedení eura by měly být zveřejněny již na začátku ledna 2015. Je třeba usilovat o dosažení co nejvyšší míry účasti na memorandu o řádných obchodních praktikách. Kromě toho je třeba zajistit, aby nápravná opatření vůči podnikům, které nesplňují požadavky na uvádění a přepočty cen (např. pravidla pro zaokrouhlování) nebo které náležitě neuplatňují memorandum o řádných obchodních praktikách, byla přijímána velice rychle tak, aby konečné rozhodnutí padlo nejpozději do 48 hodin.

Aby mohla Komise posoudit pokrok při provádění komunikační kampaně, je důležité, aby byla Evropská komise pravidelně informována o stavu komunikačních činností a výsledcích průzkumů veřejného mínění zadávaných Litevskou bankou. Evropská komise opětovně posoudí praktické přípravy Litvy na zavedení eura, včetně její reakce na doporučení uvedená v této zprávě a účinků probíhající informační kampaně. Zjištění Komise budou zveřejněna v další zprávě (Patnácté zprávě o praktických přípravách na budoucí rozšíření eurozóny) před koncem roku 2014.